

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1998/99:95 Postal infrastruktur, fem motioner som väckts med anledning av propositionen och 13 motionsyrkanden om postfrågor från den allmänna motionstiden hösten 1998.

Alltsedan postmarknadens avreglering år 1993 finns det fler företag än Posten AB som bedriver postverksamhet. Det finns enligt propositionen system och anläggningar – postal infrastruktur – som i och för sig kan vara det enskilda företagets egendom men som samtliga postbefordringsföretag måste ha tillgång till på lika villkor för att på ett effektivt och tillförlitligt sätt kunna fullgöra de postbefordringsuppdrag som anförtros dem. Det som åsyftas är postnummersystemet, postboxar samt eftersändning av post och adressändring.

I propositionen föreslås att en definition av postnummersystemet införs i postlagen. Regeringen bemyndigas utse en postoperatör, som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst, i dag Posten AB, att också tillhandahålla och förvalta postnummersystemet. Innan större ändringar i systemet genomförs, måste tillståndsmyndigheten – Post- och telestyrelsen – godkänna ändringarna. Förvaltaren av postnummersystemet skall vara skyldig att på andra postoperatörers begäran tilldela dem postnummer för postboxanläggningar i befintliga postnummerområden. Vidare föreslås en regel om skyldighet för postoperatörer att hålla sina postboxar, och andra anläggningar för postöverlämning till mottagare, tillgängliga för varandra. Villkoren härför skall vara skäliga och konkurrensneutrala samt icke diskriminerande i förhållande till vad operatören tillämpar för sin egen verksamhet.

Konkurrensneutral tillgång till de delar av infrastrukturen som avser adressändring och eftersändning bör enligt regeringens bedömning säkerställas genom överenskommelser mellan operatörerna. Post- och telestyrelsen bör medverka i förhandlingarna och söka se till att de leder till avsett resultat.

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag men förordar att frågan om tillgång till adressändringssystemet utreds genom regeringens försorg. Vidare anser utskottet, till skillnad från regeringen, att postlagen bör tillföras en definition av begreppet postal infrastruktur och att regeringen, efter utredning, bör återkomma till riksdagen med förslag härom. Vad utskottet sålunda anför om adressändringssystemet och om postal infrastruktur bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Motionsyrkandena från den allmänna motionstiden avser huvudsakligen konkurrensaspekter på avregleringen samt dennas konsekvenser för postservicen på landsbygden. Utskottet finner syftet med dessa yrkanden tillgodosett med hänvisning bl.a. till bestämmelser i konkurrenslagen och postlagen samt till Konkurrensverkets respektive Post- och telestyrelsens uppgifter enligt dessa lagar. Yrkandena bör därför enligt utskottet lämnas utan åtgärd och avstyrks följaktligen.

Till betänkandet är fogat nio reservationer.

Propositionen

Regeringen (Näringsdepartementet) föreslår i proposition 1998/99:95 Postal infrastruktur att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i postlagen (1993:1684).

Lagförslaget är fogat som *bilaga* till betänkandet.

Motionerna

Motioner med anledning av propositionen

1998/99:T13 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att gamla ortnamn återigen skall kunna användas som postortnamn.

1998/99:T14 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ägandet av Svensk Adressändring AB,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att postnummersystemet skall ställas under Post- och telestyrelsens kontroll,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postboxar.

1998/99:T15 av Sven Bergström m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den postala infrastrukturen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Svensk Adressändring AB.

1998/99:T16 av Mikael Johansson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i postlagen (1993:1684),

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i postlagen beträffande definition av postal infrastruktur i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i postlagen beträffande postnummersystemet i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i postlagen beträffande adressändringar i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i postlagen beträffande eftersändning i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:T17 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stärka Post- och telestyrelsens roll i konkurrensfrågor,

2. att riksdagen beslutar att införa en definition av postal infrastruktur i postlagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postnummersystemet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om adressändringar,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om eftersändning.

Motioner från den allmänna motionstiden hösten 1998

1998/99:T201 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om väl fungerande postservice.

1998/99:T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas

46. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av konkurrens på postmarknaden.

1998/99:T223 av Johnny Gylling m.fl. (kd) vari yrkas

39. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkurrensen på postmarknaden,

40. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att postförordningens krav bör skärpas till att minst 95 % av brev som lämnats in för övernattsbefordran skall delas ut följande arbetsdag och att 99,5 % av breven skall delas ut senast tre dagar efter inlämnandet.

1998/99:T231 av Berit Andnor m.fl. (s) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten även fortsättningsvis måste ta ansvar för att upprätthålla en god postservice i hela landet.

1998/99:T804 av Birgitta Carlsson (c) och Margareta Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om garantier för att postservicen på landsbygden inte försämrats.

1998/99:T815 av Kristina Zakrisson (s) och Lars U Granberg (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att överföra postnummerhanteringen till Post- och telestyrelsen och att förlägga verksamheten till befintlig enhet i Kiruna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en översyn och de områden motionen berör.

1998/99:T816 av Kenth Högström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gamla ortnamn i postadresser.

1998/99:T817 av Lena Ek (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ägardirektiven för Posten AB tas upp till förnyad och fördjupad diskussion.

1998/99:Kr275 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilt kulturporto.

1998/99:N275 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

7. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av konsekvenserna av avreglering av post- och televerksamheten samt prövning av de politiska initiativ denna kan föranleda.

1998/99:N337 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om väl fungerande postservice i hela landet.

Utskottet

1 Ärendet

I detta betänkande behandlas proposition 1998/99:95 Postal infrastruktur, fem motioner som väckts med anledning av propositionen samt 13 motionsyrkanden om postfrågor från den allmänna motionstiden hösten 1998.

Till grund för propositionen ligger en av Post- och telestyrelsen på regeringens uppdrag utarbetad rapport med rubriken Postal infrastruktur – postnummer, adressändringar, eftersändning och postboxhantering. Rapporten, som är dagtecknad den 13 mars 1998, har remissbehandlats.

I samband med utskottets beredning av ärendet utfrågades den 20 april 1999 generaldirektören Nils Gunnar Billinger och avdelningschefen Sten Selander, båda från Post- och telestyrelsen, samt verkställande direktören Lennart Grabe och direktören Bo Alerfeldt, båda från Posten AB.

Förståelsen av regeringens överväganden och förslag underlättas av den relativt utförliga bakgrundsbeskrivning som återfinns i propositionen. Den beskrivningen återges därför även här, ehuru något förkortad.

2 Bakgrund

2.1 Lagreglering på postområdet och avtalet mellan staten och Posten

Ensamrätten för Postverket till brevbefordran avskaffades den 1 januari 1993 (prop. 1992/93:132, bet. 1992/93:TU11, rskr. 1992/93:152), och postområdet öppnades då helt för andra postdistributörer. Formen för Postverkets verksamhet ändrades (prop. 1993/94:38, bet. 1993/94:TU11, rskr. 1993/94: 119) så att verksamheten sedan den 1 mars 1994 drivs i ett av staten helägt aktie-

bolag, Posten AB med dotterbolag. Samtidigt infördes en ny reglering av postverksamheten, genom postlagen (1993:1684).

I postlagen fastställs de övergripande målen för den samhällsomfattande posttjänsten och den grundläggande kassaservicen. Enligt lagen skall det finnas en posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Vidare fastställs ett övergripande krav på posttjänstens kvalitet.

I postlagen anges att regeringen själv eller genom en tillsynsmyndighet skall följa utvecklingen på postområdet och bevaka att post- och kassaservicen motsvarar samhällets behov. Enligt lagen skall den som vill bedriva postverksamhet ansöka om tillstånd hos den myndighet som regeringen bestämmer. Postverksamhet definieras i lagen som regelbunden befordran av brev mot avgift. Post- och telestyrelsen är tillstånds- och tillsynsmyndighet. Tillstånd att bedriva postverksamhet får sedan den 1 juli 1998 förenas med tidsbegränsade villkor (prop. 1997/98:127, bet. 1997/98:TU13, rskr. 1997/98:304). Dessa villkor kan innebära skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. Posten är den enda tillståndshavare som har fått sitt tillstånd förenat med villkor att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst.

I enlighet med vad som angavs i den nämnda propositionen har mellan staten och Posten träffats ett avtal i syfte att säkerställa preciserade servicemål för den samhällsomfattande posttjänsten och de i postlagen fastställda kraven på grundläggande kassaservice. Av avtalet, som trädde i kraft den 1 juli 1998 och som gäller t.o.m. den 31 december 1999, framgår även att Posten har en samråds- och informationsplikt gentemot olika intressenter vid genomförande av väsentliga ändringar i postnummersystemet.

2.2 Postmarknaden

Vid ingången av år 1996 fanns det fyra verksamma postoperatörer som var anmälda till Post- och telestyrelsen. Dessa var Posten, CityMail, SDR Gruppen AB (SDR) och City and Financial Sweden AB som numera heter FDS Financial Distribution AB (FDS). Av de ca 80 företag som i dag har tillstånd är det ca 70 som bedriver verksamhet.

CityMails verksamhet omfattar Stockholmsområdet, Göteborg, Malmö, Gotland samt Kronobergs län. Företaget täcker drygt 30 % av landets alla hushåll och företag med utdelning av försorterade storsändningar, s.k. industriell post. Under år 1997 förmedlade bolaget ca 124 miljoner adresserade försändelser. SDR:s huvudsakliga verksamhet är rikstäckande utdelning av oadresserad direktreklam. Företaget distribuerar också en mindre del adresserade försändelser, som för år 1997 uppgick till ca 4,7 miljoner. FDS förmedlar regelbundet post mellan företag i Stockholm, främst i finanssektorn, och mellan dessa företag och motsvarande företag i utlandet. Verksamheten växer, och antalet förmedlade adresserade försändelser var år 1997 ca 0,8 miljoner.

Av de postbefordringsföretag som tillkommit sedan slutet av år 1996 är huvuddelen fåmansföretag som åtar sig att lokalt samla in post från företag, organisationer och myndigheter, men också i många fall från egna brevlådor

för att dela ut den på orten. Några av de nytillkomna företagen är förhållandevis stora. Det rör sig antingen om tidningsdistributionsföretag, som också delar ut brev, eller företag som bedriver postverksamhet på flera orter. De nytillkomna operatörerna förmedlade tillsammans ca 10,2 miljoner adresserade försändelser under år 1997.

Posten förmedlade under år 1997 ca 3 311 miljoner adresserade försändelser. Övriga postoperatörer med tillstånd har således inte tagit några större volymer från Posten, vars marknadsandel är över 95 %. Om marknaden i stället delas in i försändelseslag, t.ex. den distribution om vilken Posten och CityMail konkurrerar, får man en annan bild. Posten och CityMail konkurrerar främst om distributionen av industriell post från hela landet. CityMails andel av den marknaden var 1997 ca 7–8 %. CityMail bedriver emellertid utdelning endast i vissa delar av landet. En uppskattning visar att CityMails andel av den industriella posten, i de områden där företaget delar ut post, var ca 20–25 %.

2.3 Postal infrastruktur

Med postal infrastruktur avses enligt propositionen de system och anordningar som behövs för att postbefordran i samhället skall kunna fungera effektivt och tillförlitligt. Det som åsyftas är *postnummersystemet*, *postboxar* samt *eftersändning av post* och *adressändring*. Däremot är det inte fråga om tillgång för postoperatörer till andra postoperatörers terminaler, brevsorteringsmaskiner, brevbärare e.d. Infrastrukturen förvaltas i dag till största delen av Posten. Tillgången till den postala infrastrukturen regleras inte i postlagen utan byggs helt och hållet på civilrättsliga avtal mellan berörda postoperatörer.

2.3.1 Postnummer

Postnummersystemet inrättades år 1968 av Postverket i syfte att effektivisera och underlätta sorteringen och distributionen av postförsändelser i Sverige. Sedan dess har systemet undergått en betydande utveckling. Det har kommit att få en central betydelse för allas uppfattning om vad som är en korrekt postadress och även för andra ändamål än postoperatörernas befordran av post.

I samband med bolagiseringen av Postverket uttalade regeringen att postbefordringsföretagens intressen bäst tillgodosågs genom att det statliga postbolaget övertog förvaltningen av postnummersystemet. En fastlagd informationsskyldighet skulle tillgodose övriga operatörer och andra intressenter i samhället. Även ekonomiska aspekter låg bakom denna lösning. Regeringen framhöll att de stora produktionskostnaderna för systemet vid denna tidpunkt inte kunde läggas på tillståndsmyndigheten.

Flera mottagare av postförsändelser – företag, myndigheter, organisationer och privatpersoner – önskar sin post ställd till en boxadress. Det kan finnas flera olika skäl till detta, exempelvis ett behov av att snabbt få tillgång till posten utan att behöva invänta ordinarie utdelningsturer eller att företaget har

flera arbetsställen med en gemensam postadress och företaget självt svarar för sin interna posthantering.

För att möjliggöra posthanteringen till boxadresser åsätts boxanläggningarna egna postnummer. Vissa postnummer förbehålls varje postkontor, där boxanläggningarna normalt återfinns fysiskt, och en viss mängd postboxar tilldelas ett eget, unikt postnummer. Därmed erhåller kunden, som innehar en box, en boxadress i form av sitt boxnummer, det för anläggningen förbehållna postnumret samt postortnamnet. Posten, som ensam förfogar över postnummersystemet, är den enda operatören som i dag kan tillhandahålla postboxar med sådana boxadresser. Övriga operatörer som vill erbjuda postboxar kan sätta upp en boxanläggning men har inte något unikt postnummer att tilldela boxarna. Följden blir att övriga operatörer är hänvisade till att låta kunden få en adress som är en c/o-adress hos den operatör som tillhandahåller boxen. Detta har inte betraktats som intressant, eftersom en c/o-adress inte anses vara acceptabel för ett seriöst företag.

2.3.2 Postboxar m.m.

En anläggning med postboxar är oftast placerad på ett postkontor men kan även vara placerad hos en lanthandlare eller uppförd som en fristående anläggning. Den adressat som hyr en postbox hos Posten har ofta en önskan om att få all sin post utdelad i boxen oavsett vilken operatör som befordrat försändelserna. Det är dock endast Postens personal som äger tillträde till den sida av anläggningen varifrån posten sorteras in i respektive box.

För att kunna bedriva postverksamhet måste även övriga postoperatörer kunna befordra försändelser till Postens postboxar. Posten har därför tecknat likalydande avtal med de flesta operatörer rörande villkoren för tillgången till Postens boxar. Enligt avtalen åtar sig Posten att för den andra operatörens räkning mot ersättning sortera in försändelser som är adresserade till bl.a. postboxadresser och posteresteadresser. Posten erhåller ersättning per insorterad försändelse av den operatör vars försändelser insorteras. Boxadresserade försändelser skall lämnas in på de postkontor eller de postterminaler där de postboxar är belägna till vilka försändelserna är adresserade. Inlämning skall ske under postkontorets ordinarie öppettid, alternativt efter överenskommelse. Försändelser som lämnas in på angivna villkor hålls av Posten tillgängliga i adressatens postbox första vardagen efter inlämningsdagen.

Av propositionen framgår att Postens rutiner och uttagna avgifter för insortering av andra operatörers boxpost i Postens boxar har kritiserats av övriga postoperatörer.

2.3.3 Adressändringar

Posten och CityMail AB bildade år 1993 bolaget Svensk Adressändring AB (SvAAB). Avsikten var att alla mottagare av post som ville anmäla en adressändring, tillfällig eller definitiv, inte skulle behöva göra sin anmälan till mer än ett enda centralt mottagningsställe. SvAAB skulle tillställa de

olika postoperatörerna information om vilka tjänster som beställts och vilka adresser som ändrats. Ett enkelt, praktiskt och kvalitetssäkert system för anmälan om ny adress i samband med flyttning skulle effektivisera postoperatörernas verksamhet.

Verksamheten har enligt propositionen i allt väsentligt utvecklats enligt intentionerna. Allmänheten kan vända sig till SvAAB för att göra en anmälan om flyttning eller särskild postadress samt beställa tjänsterna eftersändning av post i samband med flyttning, tillfällig eftersändning och lagring av post. En anmälan om flyttning eller särskild postadress är kostnadsfri, medan det för tjänsterna tas ut en avgift av den beställande kunden. För närvarande är ett femtiotal postoperatörer med tillstånd anslutna till SvAAB och får således kontinuerlig information om anmälda adressförändringar och beställda tjänster.

Posten är i dag ensam ägare av SvAAB efter att i samband med dåvarande CityMail AB:s konkurs ha förvärvat resterande aktier i SvAAB. Förhandlingar om förvärv av aktier i SvAAB har förts mellan Posten och andra operatörer utan att leda till någon aktieöverlåtelse. Någon breddning av ägarkretsen har således inte kommit till stånd.

2.3.4 Eftersändning

De postoperatörer, utöver Posten, som etablerat sig på marknaden har valt att göra det inom geografiskt begränsade distributionsområden. En följd härav är att operatörerna inte delar ut post till mottagare som har begärt eftersändning till adresser utanför det distributionsområde där postoperatörerna är verksamma. För att de ansvariga operatörerna skall kunna utföra sina uppdrag och posten nå fram till mottagarna, måste operatörerna befordra försändelserna med någon annan.

I dag är det endast Posten som har ett rikstäckande distributionsnät. Merparten av de postoperatörer som saknar ett rikstäckande distributionsnät har därför valt att träffa avtal med Posten. Försändelserna överlämnas med följesedel till ett postkontor som därefter svarar för distributionen. Posten fakturerar ersättning motsvarande portokostnaden. Alternativet till att sluta avtal med Posten om distribution av försändelser utanför eget postområde är att operatören adresserar om och frankerar försändelsen och därefter låter sända den via Posten.

Det förekommer att privatpersoner på eget initiativ adresserar om felaktigt adresserade försändelser och stoppar dem i någon av Postens brevlådor, s.k. privat eftersändning. Posten får på detta vis befordra försändelserna utan ersättning. Förfarandet har vuxit fram under den tid då Posten var ensam distributör på postmarknaden. Numera kan det inträffa att Posten får svara för distribution av annan postoperatörs distributionsuppdrag eller returnera försändelsen till ursprunglig operatör utan ersättning härför. Frågan har i dag lösts på så vis att operatören enligt avtal antingen ersätter Posten med en schablonmässigt bestämd summa eller erhåller den privat eftersända posten i retur.

3.1 Utgångspunkter

Regeringen betonar vikten av att postbefordran fungerar effektivt såväl för samhället i dess helhet som för de enskilda postkunderna. Samtidigt är det en naturlig utgångspunkt både ur samhällsekonomisk och praktisk synvinkel att infrastrukturen bör kunna utnyttjas av alla postoperatörer på lika villkor. Det finns system och anläggningar som i och för sig kan vara det enskilda företagets egendom, men som samtliga postbefordringsföretag måste ha tillgång till på lika villkor för att på ett effektivt och tillförlitligt sätt kunna fullgöra de postbefordringsuppdrag som anförtratts dem. Ett bättre samutnyttjande av infrastrukturen är även till fördel för postkunden, bl.a. på så sätt att avsändaren eller mottagaren inte behöver bekymra sig om med vilken operatör eller på vilket sätt försändelserna når rätt adressat.

Frivilliga överenskommelser mellan parterna har inte, säger regeringen, visat sig vara ett helt tillfredsställande sätt att uppnå ett önskvärt samutnyttjande av infrastrukturen. Kritik har riktats mot Postens rutiner för samråd och information vid ändringar i postnummersystemet samt den bristande konkurrensneutralitet som anses föreligga då Posten ensam förfogar över ett system till vilket tillgången är en nödvändig förutsättning för att bedriva postbefordringsverksamhet. Postens rutiner och uttagna avgifter för insortering av andra operatörers boxpost i Postens boxar har också, som nämnts i det föregående, kritiserats av övriga postoperatörer. Vidare är det ett önskemål från övriga postoperatörer att kunna tillhandahålla postboxtjänster till sina kunder på samma sätt som Posten. Även villkoren för eftersändning av post och frågan om inflytande i Postens bolag Svensk Adressändring AB har varit föremål för diskussion.

Mot bakgrund av statens strävan att det skall råda konkurrensneutralitet på postmarknaden och vilja att underlätta användningen av posttjänster bör – framhåller regeringen – vissa förhållanden rörande den postala infrastrukturen regleras i postlagen.

3.2 Postnummersystemet

Regeringen föreslår att det i postlagen införs en definition av postnummersystemet samt anges att systemet skall användas för postbefordringsändamål och vara utformat så att det möjliggör en effektiv sortering och befordran av försändelser till hela landet.

Postlagen bör vidare tillföras en bestämmelse med bemyndigande för regeringen att utse en tillståndshavare som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst (dvs. för närvarande Posten AB) att också tillhandahålla och förvalta postnummersystemet.

I ännu en ny bestämmelse föreskrivs att tillståndsmyndigheten (dvs. för närvarande Post- och telestyrelsen) skall godkänna ändringar i postnummersystemet som inte endast berör enstaka postadressater. Ändringarna får genomföras tidigast sex månader efter det att tillståndsmyndigheten givit sitt godkännande, om inte myndigheten av särskilda skäl beslutar att ändringen

får genomföras tidigare. Tillståndsmyndighetens beslut i sådana frågor får inte överklagas.

Regeringen föreslår också att det i ytterligare en ny bestämmelse i postlagen föreskrivs att den som tillhandahåller postnummersystemet på begäran skall lämna ut postnummer för postboxanläggningar inom postnummerområden till andra tillståndshavare. Tillståndsmyndigheten får bevilja undantag i enskilda fall från denna skyldighet, om en tilldelning av begärt postnummer i beaktansvärd utsträckning skulle försvåra ett ändamålsenligt utnyttjande av postnummersystemet.

3.3 Postboxar m.m.

Regeringen föreslår att det införs en ny bestämmelse i postlagen om att en tillståndshavare som innehar en anläggning för postöverlämning till mottagare är skyldig att möjliggöra att försändelser som befordrats av andra tillståndshavare kan nå dessa anläggningar. Detta skall ske på skäliga och konkurrensneutrala villkor som är icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet. Vidare föreslår regeringen att tillståndsmyndigheten ges en i postlagen reglerad medlingsroll i tvister som gäller tillståndshavares anläggningar för postöverlämning till mottagare.

3.4 Adressändringar

Det är enligt regeringen angeläget att Svensk Adressändring AB uppträder konkurrensneutralt i förhållande till anslutna tillståndshavare. Möjligheten att nå detta syfte genom frivilliga överenskommelser angående inflytande frågor m.m. mellan tillståndshavarna bör prövas. Tillståndsmyndigheten bör ges i uppdrag att medverka i förhandlingarna och redovisa resultatet av dessa för regeringen. Uppdraget bör tidsbegränsas.

3.5 Eftersändning

Det är enligt regeringen viktigt att tillståndshavarna beträffande eftersändning utanför eget distributionsområde och privat eftersändning tillämpar villkor som är rättvist utformade och objektivt försvarbara samt att de inte utan saklig grund särbehandlar konkurrenter. Förhandlingar mellan tillståndshavarna bör, liksom i adressändringsfrågan, prövas även inom detta område under medverkan av tillståndsmyndigheten med stöd av ett tidsbegränsat uppdrag.

4 Motionsförslag som behandlas i samband med propositionen

4.1 Avslag på propositionen

I motion T16 av Mikael Johansson m.fl. (mp) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i postlagen. Eftersom det förslaget är det enda som regeringen förelägger riksdagen, vill motionärerna således att propositionen i dess helhet avslås.

Till grund för propositionen ligger – som nämnts inledningsvis – en av Post- och telestyrelsen på regeringens uppdrag utarbetad rapport, i det följande kallad PTS-rapporten. I denna föreslås som huvudalternativ i fråga om postnummersystemet att beslutanderätten över och förvaltningen av systemet överförs till tillståndsmyndigheten. En alternativ lösning som presenteras i rapporten innebär att beslutanderätten över postnummersystemet överförs till tillståndsmyndigheten, men att Posten svarar för den praktiska hanteringen av systemet.

I motion T14 av Per-Richard Molén m.fl. (m) framhålls att regeringens förslag – som innebär att Posten skall tillhandahålla och förvalta postnummersystemet – är synnerligen olämpligt, eftersom det ger upphov till framtida konflikter där Posten ensidigt kan tillvarata sina egna intressen. Det är förvånande, säger motionärerna, att regeringen nonchalerar de övriga aktörernas legitima rätt att på ett konkurrensneutralt sätt få tillgång till systemet. Det har ju – som framhålls i PTS-rapporten – visat sig att övriga postoperatörer varit missnöjda med att inte kunna tillhandahålla postboxar med sådana boxadresser som Posten kan erbjuda sina kunder. Posten har också utifrån sina egna intressen ensidigt beslutat om ändringar i systemet och även brustit i fråga om information till Postens konkurrenter. Regeringens förslag måste därför avvisas, betonar motionärerna, samtidigt som handhavandet av postnummersystemet överförs till Post- och telestyrelsen. Yrkandet är att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att postnummersystemet skall ställas under Post- och telestyrelsens kontroll.

I motion T16 av Mikael Johansson m.fl. (mp) framhåller motionärerna att de i enlighet med Post- och telestyrelsens huvudförslag föreslår att postnummersystemet, dvs. erforderliga system- och programvaror, överförs till Post- och telestyrelsen. Detta innebär, säger motionärerna, att styrelsen får beslutanderätten över postnummersystemet och svarar för förvaltningen av detta. Själva den praktiska hanteringen av systemet kan i sin tur upphandlas av Post- och telestyrelsen. Yrkandet är att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i postlagen beträffande postnummersystemet i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motion T17 av Dan Ericsson m.fl. (kd) framhålls att många intressenter anser att postnummersystemet framdeles bör förvaltas i myndighetsregi. Vi föreslår därför, säger motionärerna, i enlighet med Post- och telestyrelsens huvudförslag, att postnummersystemet överförs till Post- och telestyrelsen. Det innebär att styrelsen får beslutanderätten över systemet och svarar för förvaltningen. Själva den praktiska hanteringen kan i sin tur upphandlas. Yrkandet är att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postnummersystemet.

Motion T815 av Kristina Zakrisson och Lars U Granberg (båda s) väcktes under den allmänna motionstiden hösten 1998, sedan det i PTS-rapporten från mars 1998 hade föreslagits att förvaltningen av postnummerhanteringen skulle överföras från Posten till Post- och telestyrelsen. Eftersom det i dag

finns många andra aktörer på marknaden än Posten, säger motionärerna att det vore rimligt att lägga postnummerhanteringen under en fristående myndighet. I Kiruna finns en färdig, väl fungerande organisation som skulle kunna utföra uppgiften.

4.3 Postboxar m.m.

I motion T14 av Per-Richard Molén m.fl. (m) framhålls att en väl fungerande postservice med många aktörer på marknaden kräver att alla operatörer kan nå alla adresser till postboxar, fastighetsboxar etc. och att samtliga mottagare har rätt att få all sin post till en adress. Posten som vanligtvis har dessa postboxar inom sina egna väggar – inte minst till de egna företagskunderna – har givetvis ett försteg gentemot sina konkurrenter. Det finns enligt motionärerna på en öppen postmarknad anledning att hysa farhågor för att Posten kommer att utnyttja sin dominerande ställning till förfång för konkurrenterna. Därför kan det ifrågasättas om regeringens förslag, som innebär att Post- och telestyrelsen skall se till att postboxar som tillhör Posten skall vara tillgängliga även för andra postoperatörer, leder till önskat resultat.

Regeringens förslag, fortsätter motionärerna, kan – om det genomförs – öppna för segdragna tvister, som åsamkar andra distributörer kostnader och och skapar irritation hos kunderna. Från moderata utgångspunkter finns det anledning att – även om regeringens förslag är ett steg i rätt riktning – överväga om inte boxanläggningarna skall ägas och administreras av annan än Posten. Yrkandet är att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postboxar.

4.4 Adressändringar

I PTS-rapporten föreslås att postoperatörerna bildar en ekonomisk förening, öppen för alla postoperatörer. Föreningen skall finansieras av medlemmarna genom insatser, vilka bör vara av sådan storlek att föreningen kan förvärva aktierna i Svensk Adressändring AB av Posten. En alternativ lösning, som Post- och telestyrelsen föreslår, har sin utgångspunkt i att postbefordringsföretagen genom förhandlingar kan nå tillfredsställande överenskommelser avseende ägar- och inflytandefrågorna i Svensk Adressändring AB.

Regeringen förordar, som nämnts, att postbefordringsföretagen förhandlar sig till en överenskommelse, att tillståndsmyndigheten ges i uppdrag att medverka i förhandlingarna och att redovisa resultatet av dessa för regeringen samt att uppdraget tidsbegränsas.

Enligt motion T14 av Per-Richard Molén m.fl. (m) är det förvånande att regeringen trots en i det närmaste enig remissopinion går emot Post- och telestyrelsens förslag att det av Posten helägda Svensk Adressändring AB skall förvärfvas av en ekonomisk förening, där samtliga postdistributörer skall vara medlemmar och därmed få inflytande på kostnader och intäkter samt på verksamhetens omfattning och inriktning.

Det är angeläget, fortsätter motionärerna, att Posten inte skall behålla det fullständiga inflytandet över de uppgifter om adressändringar som fysiska

och juridiska personer anmäler i samband med flyttningar. Det är otillfredsställande att kommersiella tvister på detta område skall avgöras med bistånd av Post- och telestyrelsen. Det rimliga är att alla aktörer skall ha lika rätt till denna för postdistributionen så viktiga information. Det kan inte heller vara rimligt att den avgjort mest dominerande aktören skall fastställa de ersättningar och avgifter som är kopplade till detta bolags verksamhet. Det finns också anledning att påpeka att Posten i viss utsträckning har integrerat bolagets verksamhet vad gäller marknadsföring och produktutveckling med sin egen verksamhet, vilket de konkurrerande aktörerna finner oacceptabelt.

Enligt motion T15 av Sven Bergström m.fl. (c) är det inte tillfredsställande att Posten fortsätter att vara ensam ägare till Svensk Adressändring AB. Slutsatsen är, säger motionärerna, att verksamheten bör överföras i annan regi än den nuvarande. De lösningar som är tänkbara är att antingen överföra SvAAB:s verksamhet att bedrivas i myndighetsform eller att formerna för ägandet av SvAAB ändras på ett sådant sätt att samtliga aktörer erhåller det inflytande över bolaget som kan anses önskvärt för att det infrastrukturella systemet för adressändringar skall kunna garanteras. Centerpartiet anser att det är angeläget att frågan löses på ett sådant sätt att adressregister bryts ut och hanteras fristående från Posten. Om detta skall ske i myndighetsform eller på annat sätt bör prövas av en utredningsman.

I motion T16 av Mikael Johansson m.fl. (mp) framhålls att det är viktigt att lösa problemen med SvAAB. Vi föreslår därför – säger motionärerna – att postoperatörerna i enlighet med Post- och telestyrelsens förslag bildar en ekonomisk förening som är öppen för alla postoperatörer. Motionärerna vill att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till ändring i postlagen i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion T17 av Dan Ericsson m. fl. (kd) betonas att adressändringssystemet måste vara tillgängligt för alla operatörer. Ett lämpligt sätt att åstadkomma detta är därför att postoperatörerna, i enlighet med Post- och telestyrelsens förslag, bildar en ekonomisk förening som är öppen för alla operatörer.

4.5 Eftersändning

Regeringens bedömning är, som nämnts, att det är viktigt att tillståndshavarna beträffande eftersändning utanför eget distributionsområde och privat eftersändning tillämpar villkor som är rättvist utformade och objektivt försvarbara samt att de inte utan saklig grund särbehandlar konkurrenter. Liksom i adressändringsfrågan bör man genom förhandlingar söka åstadkomma ett för alla parter acceptabelt avtal. Tillståndsmyndigheten bör även i frågan om eftersändning ges ett tidsbegränsat uppdrag av regeringen att medverka i förhandlingarna.

I motionerna T16 av Mikael Johansson m.fl. (mp) och T17 av Dan Ericsson m.fl. (kd) utgår motionärerna från en bestämmelse i postlagen om att tillståndsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen eller av föreskrifter eller tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av denna. Motionärerna har tagit fasta på vad som sägs i proposit-

ionen (s. 24) om att den redan befintliga möjligheten för tillståndsmyndigheten att utfärda föreläggande för efterlevnaden av postlagen även gäller de nya bestämmelser som regeringen nu föreslår om tillgången till anläggningar för postöverlämning. Motionärerna vill att tillståndsmyndighetens möjlighet att utfärda förelägganden även skall gälla villkoren för eftersändning utanför eget distributionsområde och s.k. privat eftersändning samt att riksdagen som sin mening skall ge regeringen detta till känna.

4.6 Definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur

I PTS-rapporten föreslås att en definition av begreppet postal infrastruktur införs i postlagen. De anordningar som definieras som postal infrastruktur och som föreslås bli tillgängliga för alla postbefordringsföretag är de system och anläggningar som behövs för upprätthållandet av en effektiv och tillförlitlig postbefordran. Såsom exempel på postal infrastruktur nämns system för postboxar, adressändring och eftersändning samt postnummer. Vidare föreslås en bestämmelse om att tillståndsmyndigheten, vid tvist om villkoren för tillgång till den postala infrastrukturen, skall kunna medla mellan parterna och i slutänden kunna föreskriva vad som skall gälla mellan parterna i de frågor som tvisten gäller.

Regeringen har inte i sitt lagförslag följt Post- och telestyrelsens sålunda återgivna förslag. Anledningen härtill redovisas i det följande i samband med utskottets ställningstagande till de motionsyrkanden som utskottet nu övergår till att referera.

I motion T15 av Sven Bergström m.fl. (c) framhålls att frågor om den postala infrastrukturen är av stor betydelse för en fungerande posttjänst. Frågan om att i postlagen införa en definition av begreppet postal infrastruktur bör därför övervägas. Regeringen bör låta utreda frågan ytterligare och snarast återkomma till riksdagen med förslag till lagändring. PTS-rapporten kan tjäna som underlag. Frågan bör dock – avslutar motionärerna sin framställning – belysas med beaktande av att möjligheterna till en daglig god postservice i hela landet inte äventyras.

I motion T16 av Mikael Johansson m.fl. (mp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i postlagen beträffande definition av postal infrastruktur. Enligt motionen bör det i 3 § postlagen införas en definition av postal infrastruktur som har samma lydelse som den Post- och telestyrelsen föreslår, dvs.:

Med postal infrastruktur avses de system och anläggningar som samtliga postbefordringsföretag skall ges möjlighet att på lika villkor få tillgång till för upprätthållandet av en effektiv och tillförlitlig postbefordran såsom postboxar, adressändring och eftersändning, postnummer och liknande anordningar.

I motion T17 av Dan Ericsson m.fl. (kd) framhålls (yrkande 2) att villkoren för tillgång till den postala infrastrukturen måste bli konkurrensneutrala. Vi föreslår därför, säger motionärerna, att Post- och telestyrelsens huvudförslag till definition genomförs med undantag för den föreskrivningsrätt för till-

ståndsmyndigheten som enligt PTS-rapporten bör införas i postlagen. Bestämmelsen i 17 § postlagen om de förelägganden som tillståndsmyndigheten får utfärda är enligt motionärerna tillfyllest, om den kompletteras så att förelägganden även skall kunna gälla villkoren för eftersändning utanför eget distributionsområde och s.k. privat eftersändning. Yrkandet är att riksdagen beslutar att införa en definition i postlagen i enlighet med Post- och telestyrelsens förslag.

5 Utskottets ställningstagande till propositionen och de i samband med denna behandlade motionsyrkandena

5.1 Avslag på propositionen

Utskottet anser att riksdagen nu bör ta ställning till propositionen och de motionsyrkanden som hänger samman med denna. Härav följer att motion T16 (mp) yrkande 1 avstyrks.

5.2 Postnummersystemet

Regeringen framhåller som sin mening att det inte har någon avgörande betydelse vem som förvaltar postnummersystemet, så länge som alla postoperatörer erhåller tillgång till systemet på lika villkor och det inte mister sin användbarhet för någon av intressenterna. Posten har vana vid den administration som handhavandet av systemet medför, och det finns – spritt i Postens organisation på lokal nivå – en stor kunskap om postnummersystemet. Denna kunskap behövs för förvaltningen av systemet men även för att kunna uppfylla kravet på rikstäckande postbefordran över natt. Oavsett vem som förvaltar systemet måste denna kompetens finnas kvar hos den som har att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst, dvs. i dag Posten. Dessa omständigheter talar enligt regeringen för att förvaltningen av systemet skall vara kvar hos Posten. Då nås också den fördelen att kostnader för överflyttning av systemet undviks. Vidare hindrar inte det förhållandet att Posten förfogar över systemet att övriga postoperatörer kan tilldelas postnummer.

Mot bakgrund av det anförda bör inte, framhåller regeringen, förvaltningen av systemet övergå till tillståndsmyndigheten. Detta dock under förutsättning att alla operatörer och övriga användare får information om ändringar i god tid, för att hinna anpassa sig till dessa, och att alla operatörer, genom att få tillgång till särskilda postnummer, kan erbjuda postboxar till sina kunder på liknande sätt som Posten. Vad som enligt regeringen bör uppnås är således följande ordning. En operatör, som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst och som har att effektivt uppfylla kravet på rikstäckande postbefordran över natt, tillhandahåller och förvaltar postnummersystemet. Samtidigt får alla tillståndshavare och övriga intressenter i god tid kännedom om ändringar i systemet, och alla tillståndshavare ges förutsättningar att erbjuda samma tjänster.

Utskottet anser för sin del i likhet med regeringen och motionärerna att alla postoperatörer bör ha tillgång till postnummersystemet på lika villkor. Vi-

dare ansluter sig utskottet till de överväganden som enligt regeringen talar för att förvaltningen av postnummersystemet skall vara kvar hos Posten. De motionsledes uttalade kraven på att förvaltningen av postnummersystemet bör övergå till tillståndsmyndigheten, dvs. Post- och telestyrelsen, kan utskottet följaktligen inte ställa sig bakom.

I propositionen framhålls att regeringen avser att ge Post- och telestyrelsen i uppdrag att följa utvecklingen och utvärdera resultaten av de lagändringar som föreslås i propositionen beträffande bl.a. postnummersystemet. Post- och telestyrelsen skall redovisa uppdraget senast år 2001 och därvid ge underlag för en bedömning av frågan om ytterligare åtgärder behöver vidtas för att säkerställa en konkurrensneutral tillgång till infrastrukturen på postområdet. Utskottet ser mycket positivt på den sålunda aviserade uppföljningen.

Utskottet har ingen erinran mot utformningen av de bestämmelser i regeringens lagförslag som gäller postnummersystemet.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till lag om ändring i postlagen såvitt avser 3 a §, 7 a §, 7 c §, 7 d § och 25 §, medan följande motionsyrkanden avstyrks: T14 yrkande 2 av Per-Richard Molén m.fl. (m), T16 yrkande 3 av Mikael Johansson m.fl. (mp), T17 yrkande 3 av Dan Ericsson m.fl. (kd) och T815 av Kristina Zakrisson och Lars U Granberg, båda (s).

5.3 Postboxar m.m.

Utskottet delar den i motion T14 av Per-Richard Molén m.fl. (m) uttalade uppfattningen att en väl fungerande postservice med många aktörer på marknaden kräver att alla postoperatörer med tillstånd kan nå alla adresser till postboxar, fastighetsboxar etc. och att samtliga mottagare bör ha rätt att få all sin post till *en* adress. Att också regeringen har samma uppfattning framhålls uttryckligen på s. 20 i propositionen. Regeringen föreslår också, som nämnts att en regel – 5 d § – införs i postlagen om att en tillståndshavare som innehar en anläggning för postöverlämning till mottagare är skyldig att möjliggöra att försändelser som befordrats av andra tillståndshavare kan nå dessa anläggningar. Detta skall ske på skäliga och konkurrensneutrala villkor som är icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet. Regeringen föreslår dessutom att ytterligare en ny regel – 16 a § – införs i postlagen om en medlingsroll för tillståndsmyndigheten i tvister som gäller tillståndshavarnas möjligheter att nå andra tillståndshavares anläggningar för postöverlämning till mottagare. Härtill kommer den redan befintliga möjligheten, enligt 17 § postlagen, för tillståndsmyndigheten att meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen eller av föreskrifter eller tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av lagen.

Vad som sålunda föreslås gälla, eller som redan gäller, enligt postlagen synes utskottet ägnat att tillgodose motionärernas – samt utskottets och regeringens – nu nämnda krav på en väl fungerande postservice och konkurrensneutrala villkor. I sammanhanget bör nämnas att Post- och telestyrelsen även skall utvärdera den lagändring som gäller anläggningar för postöverlämning till mottagare.

Vad gäller önskemålet i m-motionen att postboxanläggningar bör ägas och administreras av någon annan än Posten, vill utskottet erinra om att även andra postoperatörer än Posten förutsätts äga sådana anläggningar. Vem ägaren än må vara – Posten eller någon annan operatör – är utskottet för sin del inte berett att förorda något tvång från statsmakternas sida i syfte att låta äganderätten övergå till någon annan.

Av det anförda framgår att utskottet inte kan ställa sig bakom kravet på ett riksdagsuttalande om vad i motionen anförts om postboxar. Yrkande 3 i motion T14 (m) avstyrks följaktligen, medan regeringens lagförslag tillstyrks såvitt gäller 5 d § och 16 a §.

5.4 Adressändringar

Det är enligt utskottets mening inte tillfredsställande att Posten fortsätter att vara ensam ägare till Svensk Adressändring AB (SvAAB). Verksamheten bör således bedrivas på annat sätt än för närvarande. De lösningar som synes tänkbara är att överföra SvAAB:s verksamhet till myndighetsform eller att formerna för ägandet av SvAAB ändras på sådant sätt att samtliga postoperatörer får det inflytande över bolaget som kan anses önskvärt för att adressändringssystemets funktion skall kunna garanteras. I PTS-rapporten föreslås att postoperatörerna bildar en ekonomisk förening. Det är enligt utskottets mening angeläget att frågan löses på ett sådant sätt att adressändringssystemet bryts ut och hanteras fristående från Posten. Om verksamheten skall bedrivas i myndighetsform, inom ramen för en ekonomisk förening eller på annat sätt, är en fråga som regeringen, enligt utskottets mening, bör låta utreda. Resultatet av utredningen och regeringens ställningstagande bör redovisas för riksdagen så snart som möjligt.

Vad utskottet nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande innebär att motion T15 (c) yrkande 2 tillstyrks och att syftet med motionerna T14 (m) yrkande 1, T16 (mp) yrkande 4 och T17 (kd) yrkande 4 torde få anses tillgodsöset.

5.5 Eftersändning

I likhet med regeringen anser utskottet att man genom förhandlingar bör söka åstadkomma för alla parter acceptabla avtal. Tillståndsmyndigheten bör ges ett tidsbegränsat uppdrag att medverka i förhandlingarna och att därvid klargöra vikten av att långsiktigt hållbara överenskommelser uppnås. Överenskommelserna bör vara rättvist utformade och objektivt försvarbara. Tillståndshavarna bör inte utan saklig grund kunna särbehandla konkurrenter. Tillståndsmyndigheten bör redovisa såväl förhandlingarnas resultat som en bedömning av om detta innebär en hållbar lösning för framtiden. Skulle detta inte vara en framkomlig väg kan det – enligt regeringens och även utskottets uppfattning – bli aktuellt att återkomma till frågan huruvida villkoren för tillgången till denna del av infrastrukturen bör regleras närmare.

Av utskottets sålunda redovisade uppfattning framgår att utskottet inte kan ställa sig bakom förslaget i motionerna T16 yrkande 5 av Mikael Johansson

m.fl. (mp) och T17 yrkande 5 av Dan Ericsson m.fl. (kd) att Post- och telestyrelsens rätt att meddela förelägganden enligt 17 § postlagen även skall gälla villkoren för eftersändning utanför eget distributionsområde och s.k. privat eftersändning. Dessa båda yrkanden avstyrks följaktligen.

5.6 Definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur

Frågor om den postala infrastrukturen är enligt utskottets mening av stor betydelse för en fungerande posttjänst. Det finns därför mycket som talar för att man inför en definition av begreppet postal infrastruktur i i postlagen. Frågan bör emellertid först ytterligare utredas. Regeringen bör se till att så sker och snarast möjligt återkomma till riksdagen med förslag till lagändring. PTS-rapporten bör kunna tjäna som underlag i det fortsatta utredningsarbetet. En utgångspunkt måste vara att möjligheterna till en daglig god postservice i hela landet inte får äventyras.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande innebär att motion T15 (c) yrkande 1 tillstyrks och att syftet med motionerna T16 (mp) yrkande 2 och T17 (kd) yrkande 2 torde få anses tillgodosett.

5.7 Propositionen i övrigt

Regeringens lagförslag, i de delar det inte har behandlats i det föregående, föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker följaktligen lagförslaget i dessa delar.

6 Konkurrensfrågor

6.1 Motionsförslag

I motion T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m), som väcktes under den allmänna motionstiden hösten 1998, framhålls det att inget hindrar Posten att sätta de priser man önskar, förutsatt att priserna motsvarar de verkliga kostnaderna. I annat fall är det underprissättning och utnyttjande av en marknadsdominerande ställning. Posten kan genom korssubventionering mellan och inom affärsområden sätta omotiverat låga priser som konkurrenterna inte kan möta. Posten har hittills inte visat några kalkyler som styrker att man har täckning för kostnaderna i de prissystem man önskat införa.

Förutsättningarna för en sund konkurrens inom postsektorn måste snabbt förbättras, fortsätter motionärerna. Detta skall ske dels genom att staten tar sitt ägaransvar för Posten och förhindrar fortsatt missbruk av företagets dominerande ställning på marknaden, dels genom att den postala infrastrukturen tillhandahålls på ett konkurrensneutralt sätt.

I motion T223 av Johnny Gylling m.fl. (kd) framhålls att vi i dag bara ser början av de positiva effekterna av postmarknadens avreglering. Posten är med 98 % av antalet försändelser fortfarande en gigant på marknaden, fortsätter motionärerna. För att marknadsmekanismerna skall kunna fungera

tillfredsställande måste Konkurrensverkets auktoritet stå orubbad och Postens verksamhet renodlas. Det senare är en förutsättning för konkurrensneutralitet på såväl postmarknaden som på alla de övriga marknader där Posten agerar.

I motion T17 av Dan Ericsson m.fl. (kd) framhålls det att ett åttiototal företag har etablerats på postmarknaden efter avregleringen. Deras andel av marknaden är hittills endast 5 %, medan Posten står för återstående 95 %. Det tyder på – betonar motionärerna – att Post- och telestyrelsen har ett alltför begränsat uppdrag vad gäller konkurrensfrågor.

6.2 Utskottets ställningstagande

Motioner om konkurrensfrågor behandlades också i fjolårets postbetänkande 1997/98:TU13. Även då framhölls i en m-motion att staten måste ta sitt ägaransvar för Posten och förhindra fortsatt missbruk av företagets dominerande ställning på marknaden.

Utskottet erinrade i det nämnda betänkandet om att ombildningen av Postverket till ett av staten helägt aktiebolag hade medfört förändringar i fråga om statsmakternas styrning, insyn och kontroll. Posten borde så långt möjligt verka under samma förutsättningar som vanliga aktiebolag. Därmed blev det en uppgift för bolagets styrelse att utforma mål och strategier för verksamheten. Utskottet pekade vidare på att Postens uppgift var dels att se till bolagets bästa enligt aktiebolagslagen och konkurrera med andra bolag, dels att tillhandahålla en postservice till rimliga och enhetliga priser även där detta var olönsamt. Den dubbla rollen hade medfört att nya situationer uppstått på det konkurrensrättsliga området. Härtill kom att den nya konkurrenslagen hade trätt i kraft så sent som den 1 juli 1993, endast ett halvår efter brevmonopolets upphörande. På en sådan marknad med nya förutsättningar, nya aktörer och ny lagstiftning är det knappast ägnat att förvåna – sade utskottet – att viss osäkerhet råder om inom vilka ramar det nya postbolaget kan agera.

Enligt förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen åligger det denna att i samband med sin årsredovisning bl.a. redovisa konkurrenssituationen inom postområdet, särskilt i fråga om hinder för marknadstillträde. I den senaste redovisningen, daterad den 26 februari 1999, framhålls det att ett framgångsrikt företag på *marknaden för industriell post* torde vara mycket volymberoende och därmed kräva stora kapitalinsatser och finansiell uthållighet. Detta torde utesluta en från början rikstäckande verksamhet för nya operatörer. Av avgörande betydelse är därför att konkurrenslagstiftningen hindrar den dominerande aktören från att tillämpa en mot den potentielle konkurrenten riktad, otillbörlig selektiv prissättning.

Att etablera ett företag på *marknaden för enstaka försändelser* torde vara lättare, fortsätter Post- och telestyrelsen, än på marknaden för industriell post. Erfarenheterna hittills visar att det går bra att börja i liten skala och därefter bygga ut verksamheten allteftersom kunderna strömmar till. Kapitalinsatsen kan därför vara begränsad. Den potentiella marknaden för de aktuella företagen synes emellertid vara begränsad, i första hand beroende på att de inte ingår i ett riksnät utan endast kan befordra lokalpost. De lokalpostfö-

retag som har etablerat sig runt om i Sverige har i prissättningshänseende kunnat dra nytta av att den dominerande, och i de flesta fallen ende, konkurrenten är bunden av postlagens bestämmelser om enhetsporto för enstaka försändelser. Eftersom Posten är skyldig att tillhandahålla en rikstäckande postservice, innebär det att alla – oavsett var de bor i landet och oavsett om de är privatpersoner eller företag – måste erbjudas samma villkor avseende pris och eventuella rabatter för enstaka försändelser. Posten är således förhindrad att genom en geografiskt betingad, eller på annat sätt selektiv, prissättning ”bjuda under” det lägre pris som ett lokalpostföretag ofta kan erbjuda. Om Posten skulle befrias från kravet på enhetsporto, skulle det, enligt Post- och telestyrelsens bedömning, ytterst innebära ett hinder för tillträde för de företag som vill etablera sig på marknaden för enstaka försändelser.

Med anledning av kravet i motion T220 (m) på att Postens priser skall motsvara de verkliga kostnaderna vill utskottet erinra om bestämmelsen i postlagen att den som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst, dvs. Posten, skall tillhandahålla tjänsten till priser som grundar sig på kostnaderna.

Som framgår av vad utskottet anfört inledningsvis kan Postens och övriga postoperatörers andelar av marknaden beräknas på olika sätt. Sålunda beräknas CityMails andel av den delmarknad inom vilken man konkurrerar med Posten, den industriella posten, uppgå till ca 7 à 8 %, och till 20 à 25 % om man ser till de områden där företaget delar ut post. Totalt sett hade Posten år 1998 ca 95 % av marknaden och övriga operatörer ca 5 %. Uppgifterna i m- och kd-motionerna om de privata operatörernas marknadsandel framstår med det sagda som en underskattning. Med tanke på den relativt korta tid som gått sedan brevmONOPOLET avskaffades och postmarknadens unika karaktär synes de förändringar som därefter skett som långt ifrån obetydliga. Regeringens förslag om samtliga postoperatörers tillgång till den postala infrastrukturen syftar till att ytterligare underlätta sådana förändringar och till att göra det enklare för postkunderna att använda posttjänster.

Konkurrenslagen syftar till att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens. Till Konkurrensverkets befogenheter hör att tillämpa konkurrenslagen på de områden som inte omfattas av särskild reglering i postlagen. Det åligger Post- och telestyrelsen att årligen redovisa konkurrenssituationen på postområdet, särskilt i fråga om hinder för marknadstillträde. Den sålunda angivna ordningen synes utskottet väl ägnad att säkerställa en effektiv konkurrens på postområdet. Härtill kommer att regeringen, enligt vad som anges i propositionen, avser att följa utvecklingen på postområdet i dess helhet och därmed således även de konkurrensfrågor som behandlas i de nu aktuella m- och kd-motionerna.

Med det anförda finner utskottet sammanfattningsvis syftet med de aktuella motionsyrkandena till väsentlig del tillgodosett. De bör därför lämnas utan någon riksdagens åtgärd. Motionerna T17 (kd) yrkande 1, T220 (m) yrkande 46 och T223 (kd) yrkande 39 avstyrks följaktligen.

7.1 Motionsförslag

7.1.1 Skärpta krav på övernattbefordran av brev

I motion T223 av Johnny Gylling m.fl. (kd) utgår motionärerna från en bestämmelse i postförordningen (1993:1709) med följande lydelse.

Minst 85 procent av de brev som lämnats in för övernattbefordran före angivna senaste inlämningstid skall, oavsett var i landet de lämnats in, ha delats ut inom landet påföljande arbetsdag. Minst 97 procent av breven skall ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar.

Motionärerna finner dessa krav för lågt satta och framhåller att de nu bör ställas högre. Varför skulle en kund – frågar motionärerna – välja att sända ett brev i stället för att faxa eller e-posta sitt meddelande, om brevet är betydligt dyrare och dessutom inte kan garanteras komma fram ens nästa dag? Både fax och e-post är ju dessutom framme på några minuter. Till stöd för sitt krav åberopar motionärerna en rapport från Konsumentverket, enligt vilken 97 % av 6 700 försändelser kom fram över natten. Postförordningens krav bör därför skärpas så att minst 95 % av brev som lämnats in för övernattbefordran skall delas ut följande arbetsdag och 99,5 % av breven, dvs. i princip alla, senast tre dagar efter inlämnandet.

7.1.2 Postservice på landsbygden

I motion N337 av Lennart Daléus m.fl. (c) framhålls att en stor del av postservice har försämrats genom exempelvis nedläggningar av postkontor. Mindre orter och förortsområden tappar sin mest grundläggande samhällsservice, en fungerande postdistribution. Detta är oacceptabelt, betonar motionärerna.

På flera håll, framhålls det vidare i motionen, genomförs indragningar av service – t.ex. utdelning av post på landsbygden. Posten måste ta sitt regionalpolitiska ansvar. Ambitionen om regional utveckling riskeras, om inte en god basservice kan garanteras. Om inte Postens service i de mer glesbefolkade delarna av landet kan upprätthållas, måste medel säkerställas för upphandling där även andra aktörer ges möjlighet att svara för denna service.

Lantbrevbäringen, fortsätter motionärerna, står för en viktig del av servicen på landsbygden och måste säkerställas. På flera håll pågår olika projekt där lantbrevbärare även svarar för annan service. Den utvecklingen är värd att stödja. Även utvecklandet av post i butik har fallit väl ut. Det visar sig att både postservice och lanthandeln har kunnat räddas tack vare samordning.

I motion T201 av Åsa Torstensson (c) framhålls att inga ytterligare postkontor får läggas ned i skärgårdsområdena utan att ersättas av annan väl fungerande postservice. Detta är och skall vara ett statligt ansvarsområde, betonar motionären.

I motion T804 av Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (båda c) framhålls att Posten på sina håll på landsbygden vill samla ihop brevlådorna vid närmaste större väg. För många kan detta bli mycket långt från bostaden,

något som i åtskilliga fall medför stora problem för äldre och handikappade. Även om Posten bolagiserats måste regeringen – betonar motionärerna – genom ägardirektiv eller avtal kunna garantera att postservicen på landsbygden inte försämras.

I motion T817 av Lena Ek (c) framhålls att det är lika viktigt för människor i både städer och på landsbygd eller i glesbygd att postservicen finns nära och fungerar bra. I samband med lokala diskussioner om en förändrad lantbrevbärlinje utanför Finspång har man från Postens sida hänvisat till vissa direktiv för bolaget från ägaren, dvs. staten, som skulle medge att de boende i trakten, t.ex. i Regna, får ett avstånd på närmare 3 kilometer till närmaste brevlåda. Motionären finner inte denna ordning rimlig. Direktiven i fråga bör därför tas upp till förnyad och fördjupad diskussion.

I motion T231 av Berit Andnor m.fl. (s) framhålls att det är en mycket viktig princip att alla människor har tillgång till postservice oavsett var i landet man bor. Staten måste därför även fortsättningsvis ta ansvar för att upprätthålla en god postservice i hela landet.

Motion N275 av Agne Hansson m. fl. (c) gäller regionalpolitiska konsekvenser av post- och televerksamhetens avreglering. Motionen behandlas här i den del den avser postverksamhet. Avregleringen av postmarknaden har enligt motionärerna i viss utsträckning fått samma konsekvenser som telemarknadens avreglering. Den sistnämnda avregleringen har inneburit att främst storföretagen och storstadsområdena fått det bättre. Glesbygden och de mindre företagen har inte alls i samma utsträckning kommit i åtnjutande av dessa förbättringar. Motionärerna vill ha en utvärdering av konsekvenserna av postverksamhetens avreglering samt en prövning av de politiska initiativ denna kan föranleda.

7.2 Utskottets ställningstagande

7.2.1 Allmänna synpunkter

I postlagen fastställs de övergripande målen för den samhällsomfattande posttjänsten och den grundläggande kassaservicen. Enligt lagen skall det finnas en posttjänst i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Vidare fastställs ett övergripande krav på posttjänstens kvalitet och på rimliga priser.

Kvalitetskravet, liksom för övrigt också beteckningen samhällsomfattande posttjänst, infördes genom en lag om ändring i postlagen, som riksdagen antog i juni 1998 (prop. 1997/98:127, bet. 1997/98:TU13, rskr. 1997/98:304). Lagändringarna motiverades bl.a. med hänvisning till ett då nyligen beslutat EG-direktiv, som det ålåg Sverige att införliva med sin egen lagstiftning. Av direktivet följde att det övergripande målet för posttjänsten enligt postlagen måste kompletteras med krav på den servicenivå som skulle erbjudas för tjänsten, dvs. ett servicemål. Ett generellt servicemål borde anges i lagen – framhölls det i den då aktuella propositionen – och därefter preciseras i tillståndsvillkor och avtal. Det generella servicemålet är enligt lagen att posttjänsten skall vara av god kvalitet.

I det nämnda betänkandet framhöll utskottet att ett servicemål som utgår från EG:s postdirektiv innebär att fler nya krav ställdes utöver dem som då, våren 1998, gällde i Sverige. Sålunda ställdes krav på t.ex. tömningstider och lokalisering av brevlådor samt möjlighet att bedöma posttjänstens kvalitet genom öppen redovisning och uppnått resultat. Servicemålet understryker – sade utskottet – att det är användarnas behov och önskemål som skall sättas i centrum vid utformning av den posttjänst som staten skall säkerställa. Samma basservice skall säkerställas i hela landet.

Utskottet framhöll att det servicemål som staten skulle ange för posttjänsten i hela landet skulle vara en insamling minst fem dagar i veckan av postförsändelser på upp till 20 kg. Vidare sade sig utskottet se positivt på regeringens uttalade avsikt att i tillståndsvillkor fastställa att det skulle ske en tydlig anpassning av servicenivån till kundernas behov i fråga om lokalisering av insamlingspunkter, regelbunden och tillförlitlig befordran, lika behandling och publicering av kvalitetskrav. Det är också värdefullt – sade utskottet – att regeringen avser att ytterligare precisera servicemålet i ett avtal mellan staten och Posten. I avtalet skulle t.ex. anges att antalet fasta hushåll som saknar daglig posttjänst inte fick öka. I sammanhanget återgav utskottet en uppgift om att det våren 1998 endast fanns ca 1 500 svenska hushåll utan tillgång till femdagarsservice. Med tanke på att det var fråga om hushåll i extrem glesbygd – främst fjällvärlden och ytterskärgråden – sade sig utskottet finna den angivna målsättningen rimlig och godtagbar.

7.2.2 Skärpta krav på övernattbefordran av brev

Den i motion T223 (kd) aktualiserade frågan om servicenivå för övernatt- och tredagarsbefordran av brev behandlades utförligt i fjolårets postproposition. För- och nackdelar med en basnivå på 85 % respektive 97 %, som inte fick underskridas, och en målnivå på 96 % respektive 100 % diskuterades ingående. Genom att sätta kraven på servicen vid en målnivå som i dag inte uppnås – sade regeringen – skulle operatörerna ständigt sträva efter att bli bättre, vilket i och för sig medför att servicen ständigt ökar eller ligger på en hög nivå. Det innebar emellertid också att kostnaderna för att bibehålla denna nivå, eller för varje nivåhöjning för att uppfylla de högt ställda kraven, blev mycket höga. Med en basnivå däremot riskerade man att operatörerna nätt och jämnt nöjde sig med att uppfylla kravet, vilket i sin tur inte skulle innebära någon höjning av servicenivån i landet. På en fri marknad fanns det emellertid flera incitament för operatörerna att sträva efter att nå en högre nivå, framför allt i förhållandet till sina konkurrenter. Denna anpassning skulle dock ske efter företagets egen förmåga och egna resurser.

Regeringens slutsats blev att kraven på befordringstid för adresserade brevöverskridande post enligt EG:s direktiv. (I direktivet föreskrivs att 85 % av gränsöverskridande postförsändelser skall vara framme tre dagar efter inlämningsdagen och 97 % fem dagar efter inlämnandet.) På nationell nivå innebär detta att 85 % av de brevöverskridande postförsändelser som lämnas in för övernattbefordran skall komma fram över natten och 97 % efter tre arbetsdagar. Kraven skulle ställas i tillståndsvillkor och gälla försändelser som lämnats in i alla

delar av landet. Det är således inte fråga om en genomsnittlig procentandel för hela landet, betonade regeringen. Om det på sikt visade sig att basnivån var för lågt satt, kunde den justeras. Det poängterades slutligen att det givetvis inte finns något hinder för berörd postoperatör att ha en högre målsättning än basnivån.

Vad regeringen sålunda anförde om befordringstider för adresserade brev-försändelser lämnade riksdagen utan erinran.

Den nu aktuella motionen, T223 (kd) yrkande 10, om *skärpta krav på övernattbefordran av brev*, ger inte utskottet anledning att förorda att riksdagen skall ändra ståndpunkt i frågan. Det bör understrykas att det självfallet ligger i Postens eget intresse att använda kortast möjliga befordringstider som ett konkurrensmedel, i förhållande till t.ex. de faxmeddelanden och den e-post som nämns i motionen. Posten har, enligt vad utskottet erfarit, infört ett nytt även i andra länder använt system för att mäta kvaliteten i brevbefordran. Mätningarna enligt det nya systemet, vars tillförlitlighet vitsordas av Post- och telestyrelsen, visar att för närvarande 95 % av de försändelser som lämnas in för övernattbefordran kommer fram enligt angivet villkor. Med det sagda avstyrker utskottet motionsyrkandet.

7.2.3 Postservice på landsbygden

Vad gäller motionsyrkandena om postservice på landsbygden vill utskottet till en början framhålla att förutsättningarna för Postens verksamhet i hög grad ändrats på senare år. Utskottet har under hand från Posten inhämtat att man år 1988 hade drygt 2 000 serviceställen i egen regi. I dag har den siffran sjunkit till 1 100, men samarbete med lokala partner har tillkommit i 700 fall. Genom sådant samarbete, t.ex. det som kallas Post i butik, får kunderna tillgång till de vanligaste post- och kassatjänsterna på sin ort. Transaktionsvolymerna i postkontorens kassor minskar för närvarande med ca 8 % per år. Sedan år 1979 har åtta av tio kassatransaktioner försvunnit. Alltfler kunder väljer att sköta sina betalningar med kort, giro eller Internet och att få sina paket levererade till dörren. Vidare har utglesningen av antalet hushåll på landsbygden medfört en årlig minskning i lantbrevbäringen, med 4 % av antalet försändelser och med 10 % av antalet kassatransaktioner. Även lantbrevbäringen måste därför effektiviseras.

Enligt förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen har denna bl.a. följande uppgifter:

- att verka för att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst finns tillgänglig för alla enligt de mål som anges i postlagen,
- att genom upphandling tillgodose funktionshindrades behov av särskilda posttjänster,
- att i samband med sin årsredovisning redovisa förändringar av servicenivån på posttjänsten i landets alla delar och hur tillståndsvillkoren för postoperatörer har efterlevts,
- att främja att postmarknaden fungerar effektivt ur såväl ett konsument- som regionalpolitiskt perspektiv,

– att i konsumentfrågor och regionalpolitiska frågor samråda med Konsumentverket och Glesbygdverket och ta initiativ till ett löpande informationsutbyte mellan myndigheterna.

I Post- och telestyrelsens beslut om tillståndsvillkor för Posten återfinns bl.a. de i fjolårets postproposition förutskickade kraven på befordringstider för brev. Av beslutet i övrigt framgår bl.a. följande.

- Som servicenorm för lantbrevbäringen gäller att det skall finnas minst två fasta hushåll per kilometer enkel färdväg för att lantbrevbäraren skall göra en avvikelse från sin ordinarie färdväg.
- Tillståndshavaren skall på beställning från Post- och telestyrelsen och mot kostnadsbaserad ersättning tillhandahålla posttjänster till funktionshindrade som t.ex. befordran av blindskriftsförsändelser samt utsträckt lantbrevbäring. En utsträckt lantbrevbäring innebär i praktiken, framgår det av beslutet, att lantbrevbäraren gör en avvikelse från ordinarie färdväg för att betjäna hushåll med äldre och handikappade i glesbygd, även om det eljest gällande kravet i fråga om avvikelse från färdvägen inte uppfylls.
- Indragningar av inlämnings- och utdelningsställen, som berör fler än en användare och för vilka inte ett godtagbart alternativ anvisas, skall godkännas av Post- och telestyrelsen.

Med hänvisning till vad utskottet anfört om postservicefrågorna i allmänhet och om postservicen på landsbygden finner utskottet att behovet av en god kvalitet på denna service kan tillgodoses. Därmed torde också syftet med följande motionsyrkanden få anses tillgodosett: T201 (c) yrkande 3, T804 (c), T817 (c) och N337 (c) yrkande 7. Yrkandena bör sålunda inte föranleda något initiativ från riksdagens sida och avstyrks följaktligen.

I motion N275 (c) krävs en *utredning om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering*.

Som utskottet framhållit i det föregående åligger det Post- och telestyrelsen att i samband med sin årsredovisning redovisa förändringar av servicenivån på posttjänsten i landets alla delar och hur tillståndsvillkoren för postoperatörer har efterlevts. Denna skyldighet berördes i fjolårets postproposition och sades innebära bl.a. att Post- och telestyrelsen borde göra en systematisk redovisning av skillnader i kvaliteten på posttjänster för de olika användargrupperna i landet. Särskilt skillnader mellan användare i glesbygd och tätort samt mellan handikappade och icke-handikappade borde uppmärksammas, framhöll regeringen. För att regeringen skulle kunna ge riksdagen en nyanserad bild av läget på postmarknaden borde Post- och telestyrelsen i samband med årsredovisningen värdera de olika typer av klagomål som allmänheten framför till postoperatörerna. Den senaste redovisningen av de nämnda frågorna föreligger i en den 26 februari 1999 dagtecknad rapport från Post- och telestyrelsen.

Regeringen beslutade i januari i år att tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning med uppgift att lämna förslag om hur den svenska regionalpolitiken skall inriktas och utformas under 2000-talets början. I direktiven (dir. 1999:2) framhålls att åtgärder inom bl.a. kommunikationssektorn är av avgö-

rande betydelse för den framtida regionala utvecklingen. Utskottet förutsätter därför att betydelsen av en god postservice från regionalpolitisk synpunkt kommer att behandlas inom ramen för den strategi för regional balans som det åligger utredningen att utarbeta.

I likhet med de motionärer som står bakom motion T231 (s) anser utskottet att det är en viktig princip att alla landets invånare, oavsett bostadsort, har tillgång till postservice. Staten har tagit sitt ansvar härför genom att riksdagen antagit postlagen. I den anges som nämnts övergripande mål i form av en samhällsomfattande posttjänst. Av lagen framgår vidare att Post- och telestyrelsen får förena tillstånd att bedriva postverksamhet med villkor att tillståndshavaren skall tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. Av lagen framgår också att Post- och telestyrelsen skall ha tillsyn över lagens efterlevnad.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet syftet med de nu behandlade yrkandena i motionerna T231 (s) och N275 (c) tillgodosett. Dessa yrkanden bör således inte föranleda någon riksdagens åtgärd och avstyrks därför.

8 Kulturporto

I motion Kr275 av Gudrun Schyman m.fl. (v) framhålls under rubrikerna Litteraturstöd och Kulturtidskrifter att statens ansvar på postområdet ger oss möjlighet att påverka prissättningen för porto på böcker och tidskrifter. Vänsterpartiet finner det angeläget, betonar motionärerna, att staten förhandlar fram ett lågt kulturporto. Det särskilda kulturportot borde även innefatta föreningspost.

I fjolårets postproposition, 1997/98:127, Statens ansvar på postområdet, fanns ett förslag, som riksdagen biföll, om bemyndigande för regeringen att föreskriva att priser för tjänster som ingår i postverksamheten inte får överstiga vissa nivåer. I en annan proposition från i fjol, 1997/98:86, Litteraturen och läsandet, framhölls att det nämnda bemyndigandet gör det möjligt att, vid behov, reglera prissättningen för t.ex. befordran av vissa tidningar och tidskrifter.

Utskottet förutsätter att regeringen följer frågan. Motionen bör därför enligt utskottets mening inte nu föranleda något riksdagens uttalande. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

9 Gamla ortnamn i postadresser

I motion T13 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) framhålls att gamla traditionsrika och välkända ortnamn har försvunnit som postortnamn alltsedan postnummersystemet infördes år 1968. Härigenom riskerar man att en del av hembygds- och samhörighetskänslan med den egna kommundelen eller det egna lokalsamhället försvinner. Den som får i uppdrag att tillhandahålla och förvalta postnummersystemet bör – betonar motionären – ha en generös inställning till olika framställningar om att gamla ortnamn bör återinföras såsom postortnamn.

Även i motion T816 av Kenth Högström (s) betonas vikten av att hävdvunna ortnamn återinförs. I motionen anges också två exempel på sådana ortnamn i Hälsingland.

Som framhålls i propositionen är det Posten som förvaltar postnummer-systemet. Enligt vad utskottet inhämtat bemödar sig Posten att, när så är lämpligt, söka tillmötesgå önskemål av det slag som framförs i de båda motionerna. Något riksdagens uttalande med anledning av dessa bör enligt utskottets mening inte komma i fråga. Motionerna avstyrks följaktligen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:T16 yrkande 1,
2. beträffande *postnummersystemet*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:T14 yrkande 2, 1998/99:T16 yrkande 3, 1998/99:T17 yrkande 3 och 1998/99:T815 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i postlagen (1993:1684) såvitt gäller 3 a §, 7 a §, 7 c §, 7 d § och 25 §,
res. 1 (m, kd, fp, mp)
3. beträffande *postboxar m.m.*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:T14 yrkande 3 antar det under mom. 2 nämnda lagförslaget såvitt avser 5 d § och 16 a §,
res. 2 (m, kd)
4. beträffande *adressändringar*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T15 yrkande 2 samt med anledning av motionerna 1998/99:T14 yrkande 1, 1998/99:T16 yrkande 4 och 1998/99:T17 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
res. 3 (s, v)
5. beträffande *eftersändning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T16 yrkande 5 och 1998/99:T17 yrkande 5,
res. 4 (m, kd, mp)
6. beträffande *definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T15 yrkande 1 samt med anledning av motionerna 1998/99:T16 yrkande 2 och 1998/99:T17 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
res. 5 (s, v)
7. beträffande *propositionen i övrigt*
att riksdagen antar det under mom. 2 nämnda lagförslaget i de delar det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,
8. beträffande *konkurrensfrågor*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T17 yrkande 1, 1998/99:T220 yrkande 46 och 1998/99:T223 yrkande 39,
res. 6 (m, kd)
9. beträffande *skärpta krav på övernattbefordran av brev*
att riksdagen avslår motion 1998/99:T223 yrkande 40,
res. 7 (kd)
10. beträffande *postservice på landsbygden*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T201 yrkande 3, 1998/99:T804, 1998/99:T817 och 1998/99:N337 yrkande 7,
res. 8 (c)

11. beträffande *utredning om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T231 yrkande 11 och 1998/99:N275 yrkande 7 i denna del,

res. 9 (v, c)

12. beträffande *kulturporto*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr275 yrkande 21,

13. beträffande *gamla ortnamn i postadresser*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T13 och 1998/99:T816.

1998/99:TU11
Hemställan

Stockholm den 19 maj 1999

På trafikutskottets vägnar

Monica Öhman

I beslutet har deltagit: Monica Öhman (s), Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Hans Stenberg (s), Karin Svensson Smith (v), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Monica Green (s), Inger Segelström (s), Stig Eriksson (v), Tuve Skånberg (kd), Mikael Johansson (mp), Kenth Skårvik (fp), Claes-Göran Brandin (s), Jan-Evert Rådhström (m) och Christina Axelsson (s).

1. Postnummersystemet (mom. 2)

Per-Richard Molén (m), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Tuve Skånberg (kd), Mikael Johansson (mp), Kenth Skårvik (fp) och Jan-Evert Rådhström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet anser för" och på s. 16 slutar med "båda (s)" bort ha följande lydelse:

Som regeringen själv anför i propositionen kan principiell kritik riktas mot att en aktör, Posten, ensam behärskar en så viktig del av infrastrukturen på postmarknaden som postnummersystemet utgör. Följdriktigt föreslås som huvudalternativ i PTS-rapporten att beslutanderätten över och förvaltningen av systemet överförs till Post- och telestyrelsen. En alternativ lösning, som också presenteras i PTS-rapporten, innebär att beslutanderätten överförs till Post- och telestyrelsen men att Posten svarar för den praktiska hanteringen av systemet.

Av propositionen framgår att flertalet remissinstanser tillstyrker huvudförslaget i PTS-rapporten, men att också det alternativa förslaget har sina förespråkare. Endast Posten går emot båda förslagen och vill behålla nuvarande ordning.

Utskottet finner det angeläget att tillgången till den postala infrastrukturen blir så konkurrensneutral som möjligt. Regeringens förslag innebär visserligen vissa förbättringar i förhållande till nuvarande ordning, men det är enligt utskottets mening uppenbart att önskemålet om största möjliga konkurrensneutralitet kräver en annan lösning.

Utskottet anser därför, i enlighet med huvudförslaget i PTS-rapporten, att postnummersystemet bör föras över till Post- och telestyrelsen. Det innebär att Post- och telestyrelsen får beslutanderätten över systemet och svarar för förvaltningen. Själva den praktiska hanteringen av systemet kan i sin tur upphandlas.

Regeringen bör enligt utskottets mening snarast möjligt återkomma till riksdagen med förslag till de ändringar av postlagen som behövs för att utskottets sålunda uttalade önskemål skall kunna tillgodoses. I avvaktan på riksdagens beslut med anledning av ett sådant förslag vill utskottet inte motsätta sig att riksdagen nu antar de bestämmelser om postnummersystemet som regeringen nu föreliggande lagförslag omfattar. Lagförslaget tillstyrks följaktligen i dessa delar.

Vad utskottet nu anför – och som innebär att motionerna T14 (m) yrkande 2, T16 (mp) yrkande 3 och T17 (kd) yrkande 3 tillstyrks – bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet avstyrker motion T815 (s) om att en till Post- och telestyrelsen överförd postnummerhantering skall förläggas till Kiruna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

1998/99:TU11
Reservationer

2. beträffande *postnummersystemet*

att riksdagen

dels med bifall till motionerna 1998/99:T14 yrkande 2, 1998/99:T16 yrkande 3 och 1998/99:T17 yrkande 3 samt med avslag på motion 1998/99:T815 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i postlagen (1993:1684) såvitt gäller 3 a §, 7 a §, 7 c §, 7 d § och 25 §,

2. Postboxar m.m. (mom. 3)

Per-Richard Molén (m), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Tuve Skånberg (kd) och Jan-Evert Rådström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet delar" och på s. 17 slutar med "16 a §" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion T14 (m) är det Posten som vanligtvis har postboxar, inte minst för företagskundernas behov, inom sina egna väggar. Det innebär självfallet en konkurrensfördel i förhållande till övriga postoperatörer. Utskottet hyser i likhet med motionärerna farhågor för att Posten kommer att utnyttja sin dominerande ställning till förfång för konkurrenterna. Det kan därför verkligen ifrågasättas om regeringens förslag, om att Post- och telestyrelsen skall se till att postoperatörerna har tillgång till varandras postboxar, kommer att leda till avsett resultat såvitt gäller tillgången till Postens boxar. Regeringens förslag kan öppna för segdragna tvister, som åsamkar andra postoperatörer än Posten kostnader och som skapar irritation hos kunderna. Med det sagda vill utskottet betona vikten av att regeringen med stor uppmärksamhet följer utvecklingen.

Vad utskottet nu anfört, och som innebär att motion T14 (m) yrkande 3 tillstyrks, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet vill inte nu motsätta sig att riksdagen antar regeringens lagförslag i de delar som nu är i fråga, dvs. 5 d § och 16 a §. Lagförslaget tillstyrks följaktligen i dessa delar.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *postboxar m.m.*

att riksdagen

dels med bifall till motion 1998/99:T14 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels antar det under mom. 2 nämnda lagförslaget såvitt avser 5 d § och 16 a §,

3. Adressändringar (mom. 4)

1998/99:TU11
Reservationer

Monica Öhman (s), Hans Stenberg (s), Karin Svensson Smith (v), Monica Green (s), Inger Segelström (s), Stig Eriksson (v), Claes-Göran Brandin (s) och Christina Axelsson (s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med ”Det är” och slutar med ”anses tillgodosett” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar regeringens och motionärernas uppfattning att det är angeläget att Svensk Adressändring AB uppträder konkurrensneutralt i förhållande till alla anslutna postoperatörer i fråga om bl.a. ersättning till operatörerna och upphandling. Som regeringen vidare framhåller är ägandet och inflytandet i bolaget viktiga inslag när det gäller att uppnå detta mål. Även utskottet anser att ytterligare ansträngningar bör göras att söka förmå parterna att genom förhandlingar nå från allmän synpunkt tillfredsställande lösningar beträffande bl.a. samägande och annat inflytande. Möjligheterna att nå avsett resultat ökar genom det uppdrag för tillståndsmyndigheten som regeringen aviserar. I uppdraget skall nämligen ingå att medverka i förhandlingarna, att därvid klargöra för parterna vikten av att långsiktigt hållbara överenskommelser uppnås och att alternativa lösningar annars måste övervägas för att tillgodse intresset av stabila förhållanden för denna del av infrastrukturen. Härtill kommer att uppdraget enligt regeringen bör tidsbegränsas och inte utsträckas alltför långt i tiden.

Utskottet gör således samma bedömning som regeringen redovisar i propositionen när det gäller sättet att söka nå en tillfredsställande lösning i fråga om tillgång till den del av den postala infrastrukturen som hanteringen av adressändringar utgör. Härav följer att utskottet avstyrker följande motionsyrkanden: T14 yrkande 1 av Per-Richard Molén m.fl. (m), T15 yrkande 2 av Sven Bergström m.fl. (c), T16 yrkande 4 av Mikael Johansson m.fl. (mp) och T17 yrkande 4 av Dan Ericsson m.fl. (kd).

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *adressändringar*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T14 yrkande 1, 1998/99:T15 yrkande 2, 1998/99:T16 yrkande 4 och 1998/99:T17 yrkande 4,

4. Eftersändning (mom. 5)

Per-Richard Molén (m), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Tuve Skånberg (kd), Mikael Johansson (mp) och Jan-Evert Rådström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med ”I likhet” och på s. 18 slutar med ”avstyrks följaktligen” bort ha följande lydelse:

I 17 § postlagen finns en bestämmelse om att tillståndsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av lagen eller av föreskrifter eller tillståndsvillkor som har meddelats med stöd av lagen. I propositionen framhålls att möjligheten att meddela föreläggande även gäller de regler om tillgången till anläggningar för postöverlämning som regeringen nu föreslår skall tillföras postlagen.

Utskottet anser, i likhet med de motionärer som står bakom motionerna T16 (mp) och T17 (kd), att den nämnda möjligheten att meddela förelägganden även bör gälla villkoren för eftersändning utanför eget distributionsområde och s.k. privat eftersändning.

Vad utskottet nu anför, och som innebär att motionerna T16 (mp) yrkande 5 och T17 (kd) yrkande 5 tillstyrks, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *eftersändning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T16 yrkande 5 och 1998/99:T17 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur (mom. 6)

Monica Öhman (s), Hans Stenberg (s), Karin Svensson Smith (v), Monica Green (s), Inger Segelström (s), Stig Eriksson (v), Claes-Göran Brandin (s) och Christina Axelsson (s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ”Frågor om” och slutar med ”anses tillgodosett” bort ha följande lydelse:

Som utskottet framhållit i det föregående har regeringen inte följt förslag i PTS-rapporten om att det i postlagen skulle införas *dels* en definition av begreppet postal infrastruktur, *dels* en bestämmelse om att tillståndsmyndigheten, vid tvist om villkoren för tillgång till den postala infrastrukturen, skall kunna medla mellan parterna och i slutänden kunna föreskriva vad som skall gälla mellan dem i de frågor som tvisten gäller.

Regeringen framhåller att den av Post- och telestyrelsen föreslagna definitionen är alltför vidsträckt och oprecis för att kunna läggas till grund för lagstiftning. Vidare konstaterar regeringen, vad gäller den föreslagna rätten för tillståndsmyndigheten att föreskriva vad som skall gälla mellan tvistande parter, att förslag saknas både till ram för sådana beslut och till vilka sakliga grunder som skall tillämpas vid prövningen. Grundtanken i den föreslagna definitionen om lika villkor är emellertid betydelsefull, betonar regeringen. Dessa villkor måste dock vara förutsebara och komma till uttryck i lagtext och inte, som följer av PTS-rapportens förslag, överlåtas till tillståndsmyndigheten att bestämma.

Utskottet delar regeringens sålunda uttalade uppfattning.

Vid den utfrågning som utskottet ordnade den 20 april 1999 framkom att en definition av begreppet postal infrastruktur löper risk att snart bli föråldrad. Detta talar enligt utskottets mening mot att man nu inför en sådan definition i postlagen.

Av det anförda följer att utskottet inte kan ställa sig bakom kraven i motionerna T16 (mp) och T17 (kd) på att det i postlagen skall införas en definition av begreppet postal infrastruktur med samma lydelse som den Post- och telestyrelsen föreslår. Postal infrastruktur har för utskottet den innebörd som

anges i propositionen, dvs. system och anordningar som behövs för att postbefordran i samhället skall kunna fungera effektivt och tillförlitligt. Det som åsyftas är – som regeringen framhåller – postnummersystemet, postboxar, eftersändning av post och adressändring. Grundtanken i den av Post- och telestyrelsen föreslagna definitionen – och därmed i de båda nämnda motionerna – är att alla postoperatörer skall ha tillgång till den postala infrastrukturen på lika villkor. Utskottet delar den uppfattningen. Den utgör också utgångspunkten för regeringens överväganden och förslag, som framgår av utskottets redogörelse i det föregående för propositionens innehåll. Propositionens huvudsakliga innebörd är att en konkurrensneutral tillgång till den postala infrastrukturen skall säkerställas på två olika sätt, nämligen genom lagstiftning, såvitt gäller postnummersystemet och tillgången till postboxar m.m., samt genom överenskommelser mellan parterna i fråga om eftersändning av post och adressändring. Därmed tillgodoses enligt utskottets mening syftet med de yrkanden i motionerna T16 (mp) och T17 (kd) det nu gäller. Yrkande 2 i mp-motionen och yrkande 2 i kd-motionen bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd och avstyrks följaktligen. Vidare avstyrker utskottet yrkande 1 i motion T15 (c) om att regeringen bör låta utreda frågan om att införa en definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur och därefter återkomma till riksdagen med förslag till lagändring på grundval av PTS-rapporten.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T15 yrkande 1, 1998/99:T16 yrkande 2 och 1998/99:T17 yrkande 2,

6. Konkurrensfrågor (mom. 8)

Per-Richard Molén (m), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Tuve Skånberg (kd) och Jan-Evert Rådström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med ”Motioner om” och på s. 20 slutar med ”avstyrks följaktligen” bort ha följande lydelse:

När den svenska postmarknaden avreglerades år 1993 fanns det tvivel om det riktiga i att Sverige skulle vara först i världen med att avreglera denna sedan flera hundra år monopoliserade marknad. I dag kan vi konstatera att avregleringen inneburit stora samhällsvinster i form av lägre priser, förbättrad kvalitet och avsevärda effektiviseringsvinster hos Posten.

Postmarknaden omfattar i dag ett stort antal företag, men ännu sex år efter avregleringen är den sammanlagda marknadsandel som Postens konkurrenter har endast några få procent. En stor del av anledningen till detta står att finna i Postens agerande. Inget hindrar Posten att sätta de priser man önskar, förutsatt att priserna motsvarar de verkliga kostnaderna. I annat fall är det underprissättning och utnyttjande av en marknadsdominerande ställning. Posten kan genom korssubventionering mellan och inom affärsområden sätta omotiverat låga priser som konkurrenterna inte kan möta. Posten har hittills inte

visat några kalkyler som styrker att man har täckning för kostnaderna i de prissystem man önskat införa. Tvärtom har Posten konsekvent motarbetat alla försök att ge en riktig bild av var kostnader och intäkter uppstår i koncernen.

Förutsättningarna för en sund konkurrens inom postsektorn måste nu snabbt förbättras. Detta bör till en början ske genom att staten tar sitt ägaransvar för Posten AB och förhindrar fortsatt missbruk av företagets dominerande ställning på marknaden. För att markandsmekanismerna skall fungera tillfredsställande måste vidare Konkurrensverkets auktoritet stå orubbad och Postens verksamhet renodlas. Det senare är en förutsättning för konkurrensneutralitet på såväl postmarknaden som alla övriga marknader där Posten agerar. Det är också enligt utskottets mening angeläget att Post- och telestyrelsen får ett vidgat uppdrag vad gäller konkurrensfrågor.

Vad utskottet nu anfört – och som innebär att motionerna T17 (kd) yrkande 1, T220 yrkande 46 och T223 yrkande 39 tillstyrks – bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. *beträffande konkurrensfrågor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T17 yrkande 1, 1998/99:T220 yrkande 46 och 1998/99:T223 yrkande 39 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Skärpta krav på övernattbefordran av brev (mom. 9)

Johnny Gylling (kd) och Tuve Skånberg (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med ”Den i” och på s. 24 slutar med ”utskottet motionsyrkandet” bort ha följande lydelse:

Mätningar med olika metoder visar att för närvarande ca 97 % och som minst 95 % av de brev som lämnas till Posten för övernattbefordran också kommer fram över natten. Utskottet delar därför den i motion T223 (kd) uttalade uppfattningen att postförordningens krav på befordringstider för brev bör skärpas så att 95 % av de brev som lämnas in för övernattbefordran skall delas ut följande arbetsdag och 99,5 % av breven, dvs. i princip alla, senast tre dagar efter inlämnandet.

Vad utskottet nu anfört – och som innebär att motion T223 (kd) yrkande 40 tillstyrks – bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *skärpta krav på övernattbefordran av brev*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T223 yrkande 40 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1998/99:TU11
Reservationer

8. Postservice på landsbygden (mom. 10)

Sven Bergström (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Vad gäller" och på s. 25 slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill slå fast att möjligheten till god post- och kassaservice är en av förutsättningarna för god utveckling och tillväxt i hela landet. Alla måste garanteras denna till enhetliga priser och rimliga distributionstider. Geografiskt differentierad prissättning kan inte accepteras. Lokal service och regional rättvisa hotas av Postens agerande. En stor del av postservicen har försämrats genom exempelvis nedläggningar av postkontor. Mindre orter och förortsområden tappar sin mest grundläggande samhällsservice, en fungerande postdistribution. Detta är enligt utskottets mening oacceptabelt.

På flera håll genomförs indragningar av service, t.ex. utdelning av post på landsbygden. Posten måste – vill utskottet understryka – ta sitt regionalpolitiska ansvar. Bolagiseringen av Posten har inte visat sig ge de vinster i ökad service som reformen förutsatte.

Om inte Postens service i de mer glebefolkade delarna av vårt land kan upprätthållas måste enligt utskottets mening medel säkerställas för upphandling som gör det möjligt att låta andra aktörer än Posten svara för postservice.

Vad utskottet nu anför – och som innebär att motion N337 (c) yrkande 7 tillstyrks – bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande innebär att syftet med motionerna T201 (c) yrkande 3, T804 (c) och T817 (c) torde få anses tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *postservice på landsbygden*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:N337 yrkande 7 samt med anledning av motionerna 1998/99:T201 yrkande 3, 1998/99:T804 och 1998/99:T817 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. Utredning om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering (mom. 11)

Sven Bergström (c), Karin Svensson Smith (v) och Stig Eriksson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Som utskottet" och på s. 26 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Post- och telestyrelsens årliga redovisning av förändringar av servicenivån på posttjänsten i landets olika delar bör enligt utskottets mening – i avvaktan på den regionalpolitiska utredningens betänkande – kompletteras med den

utredning som begärs i motion N275 (c), om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering. I utredningsarbetet bör ingå att överväga möjligheterna att åstadkomma en ökad politisk styrning av postverksamheten i syfte att åstadkomma regional rättvisa.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottets ställningstagande innebär att motionerna T231 (s) yrkande 11 och N275 (c) yrkande 7 i här berörd del tillstyrks.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *utredning om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T231 yrkande 11 och 1998/99:N275 yrkande 7 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Förslag till lag om ändring i postlagen (1993:1684)

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	2
Motioner med anledning av propositionen.....	2
Motioner från den allmänna motionstiden hösten 1998.....	3
Utskottet	4
1 Ärendet	4
2 Bakgrund.....	4
2.1 Lagreglering på postområdet och avtalet mellan staten och Posten.....	4
2.2 Postmarknaden	5
2.3 Postal infrastruktur	6
2.3.1 Postnummer	6
2.3.2 Postboxar m.m.	7
2.3.3 Adressändringar.....	7
2.3.4 Eftersändning.....	8
3 Regeringens överväganden och förslag.....	9
3.1 Utgångspunkter	9
3.2 Postnummersystemet.....	9
3.3 Postboxar m.m.....	10
3.4 Adressändringar	10
3.5 Eftersändning	10
4 Motionsförslag som behandlas i samband med propositionen.....	10
4.1 Avslag på propositionen.....	10
4.2 Postnummersystemet.....	11
4.3 Postboxar m.m.....	12
4.4 Adressändringar	12
4.5 Eftersändning	13
4.6 Definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur	14
5 Utskottets ställningstagande till propositionen och de i samband med denna behandlade motionsyrkandena.....	15
5.1 Avslag på propositionen.....	15
5.2 Postnummersystemet.....	15
5.3 Postboxar m.m.....	16
5.4 Adressändringar	17
5.5 Eftersändning	17
5.6 Definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur	18
5.7 Propositionen i övrigt	18
6 Konkurrensfrågor.....	18
6.1 Motionsförslag	18
6.2 Utskottets ställningstagande	19
7 Servicefrågor.....	21
7.1 Motionsförslag	21
7.1.1 Skärpta krav på övernattbefordran av brev	21
7.1.2 Postservice på landsbygden	21

7.2 Utskottets ställningstagande	22
7.2.1 Allmänna synpunkter.....	22
7.2.2 Skärpta krav på övernattbefordran av brev	23
7.2.3 Postservice på landsbygden	24
8 Kulturporto.....	26
9 Gamla ortnamn i postadresser.....	26
Hemställan	28
Reservationer	30
1. Postnummersystemet (m, kd, fp, mp)	30
2. Postboxar m.m. (m, kd).....	31
3. Adressändringar (s, v)	32
4. Eftersändning (m, kd, mp)	32
5. Definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur (s, v)	33
6. Konkurrensfrågor (m, kd)	34
7. Skärpta krav på övernattbefordran av brev (kd).....	35
8. Postservice på landsbygden (c)	36
9. Utredning om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering (v, c)	36
<i>Bilaga</i>	
Propositionens lagförslag.....	38
Förslag till lag om ändring i postlagen (1993:1684)	38